

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกอบอาชีพหรือการทำงาน เป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เนื่องจาก การประกอบอาชีพทำให้ได้สิ่งตอบแทนซึ่งสามารถนำมาสนองความต้องการด้านปัจจัยสี่ของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การประกอบอาชีพไม่เพียงแต่จะ สนองความต้องการด้านวัตถุเท่านั้น แต่ยังให้ผลตอบแทนทางด้านจิตใจอีกประการหนึ่งด้วย คือ ทำให้มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีเกียรติยศชื่อเสียงมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความภูมิใจว่า สามารถ ช่วยตนเองได้ไม่เป็นภาระสังคม ดังคำกล่าวของ วัชร ทรัพย์มี (2522 : 1) ที่ว่า "อาชีพ มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อมนุษย์ เพราะ เกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ เกียรติยศชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจในตนเอง การประกอบอาชีพจึงทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจ และรู้สึกว่ามี ตนเองมีค่า" ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ทวีป อภิสิทธิ์ (2528 : 18) ที่ว่า "อาชีพ เป็นความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนที่จะต้องทำหรือต้องทำ เพราะนอกจากจะเป็น เครื่องกำหนด ความอยู่รอดของชีวิตมนุษย์แล้ว ยังเป็น เครื่องกำหนดคุณภาพในการดำรงชีวิตของมนุษย์อีกด้วย"

ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับประเทศกำลังพัฒนาหลาย ประเทศ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งความก้าวหน้าทางด้าน ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผลให้การแพทย์และสาธารณสุขพัฒนาขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อ จำนวนประชากร ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา การว่างงาน ปัญหาที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ในขณะนี้ คือ ปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษา จากการสำรวจแรงงานของสำนักงานสถิติ แห่งชาติ (อ้างถึงใน ยุพยงค์ ชวนะ และวรรณดา ไชยดิษฐ์วัฒน์ 2528 . 32) รายงานว่า

ก่อนหน้าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 มีจำนวนผู้มีการศึกษาว่างงาน เพียงไม่กี่พันคนเท่านั้น ได้เพิ่มเป็น 36,000 คน ในปี 2520 จำนวน 83,800 คน ในปี 2525 และ 120,000 คน ในปี 2526 และคาดว่าในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

(พ.ศ. 2534) จะมีจำนวนถึง 300,000 คน กว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ว่างงานเหล่านี้เป็นผู้มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช.,ปวส) รองลงมา คือ ผู้มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา

จากข้อมูลปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ถ้าไม่ได้รับการแก้ไข จำนวนผู้มีการศึกษาว่างงานมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าการว่างงาน คือ การสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจ ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือผู้ที่ตกอยู่ในภาวะว่างงาน ทำให้ขาดรายได้ที่นำมาใช้ในการดำรงชีพ ซึ่งจะเป็นบุคคลที่เป็นภาระของครอบครัว และสังคมต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ว่างงานเป็นผู้ได้รับการศึกษา รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณที่ต้องลงทุนในการจัดการศึกษาอบรมเป็นมูลค่ามหาศาล นอกจากนี้การว่างงานยังเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกหลายประการ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น และปัญหาสังคมเหล่านี้อาจจะ เป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาทางการเมือง ตามมาอีกประการหนึ่งด้วย

นอกจากปัญหาการว่างงานซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มจำนวนประชากรมากจนไม่สมดุลกับตำแหน่งหน้าที่การงานในหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่จะรับได้แล้วยังปรากฏว่ามีประชาชนไม่มีงานทำเนื่องมาจากตัวบุคคลเอง เช่น ค่านิยมและทัศนคติต่ออาชีพ มีความรู้และทักษะไม่เพียงพอต่อการทำงาน มีลักษณะนิสัยไม่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ ดังที่ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2526 : 59) กล่าวว่า "ข้อเท็จจริงในปัจจุบันเราจะพบว่าในสังคมยังมีคนเป็นจำนวนมากที่ไม่มีงานทำหรือว่างงาน เลือกลงงาน รอลงงาน เพราะเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ ไม่มีความรู้ทางอาชีพ ไม่มีทักษะเพียงพอในการทำงาน มีคุณสมบัติส่วนตัวที่ไม่เหมาะสมในการทำงาน ไม่มีปัจจัยต่าง ๆ เช่น เงินทุน และเครื่องมือที่จะประกอบอาชีพ ฯลฯ" นอกจากนี้ค่านิยมของคนไทยเรายังคงยึดมั่นว่าการจะมีงานทำนั้นต้องเป็นงานในบริษัท ห้างร้าน โรงงาน หรืองานราชการใน กรม กอง และกระทรวงต่าง ๆ เท่านั้น (อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ 2527 : 20) รวมทั้งเฉลียว บุรีภักดี (2526 : 17) แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า "คนไทยส่วนมากในปัจจุบัน ยังขาดวัฒนธรรมการทำงานที่เหมาะสมจึงตกอยู่ในภาวะยากจน แร้นแค้น ช่วยตนเองไม่ได้ และไม่สามารถช่วยสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคมไทยเท่าที่ควร"

นอกจากปัญหาการว่างงานแล้วในสังคมไทยยังปรากฏว่าผู้มีงานทำอยู่แล้วประสบปัญหาในการทำงาน เช่น ใด้งานที่ไม่ตรงกับสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจและอุปนิสัยใจคอ ไม่สามารถปรับตนเองเข้ากับงานกับเพื่อนร่วมงาน กับนายจ้าง หรือผู้บังคับบัญชา ไม่พอใจในงานที่ทำเพราะรายได้หรือเงินเดือนน้อย สวัสดิการไม่ดี ไม่มีความมั่นคง ไม่มีโอกาสก้าวหน้าในงาน

สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของงานไม่ดี และด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้คนต้องหนึ่งงาน ถูกไล่ออกจากงาน ถูกตัดเงินเดือนหรือถูกลงโทษ เกิดทะเลาะกับนายจ้างหรือผู้ร่วมงาน จนกระทั่งต้องเปลี่ยนงานหรือออกจากงาน (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร 2526 : 59)

จากสภาพปัญหาการว่างงาน และการเกิดปัญหาระหว่างการทำงานที่กล่าวแล้วทั้งหมด ไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลเท่านั้น ยังเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหา เศรษฐกิจและสังคมตามมาซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศการศึกษาเป็นมาตรฐานสำคัญมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว ดังที่ กมล สุดประเสริฐ (2526 : 8) กล่าวไว้ว่า "นักเศรษฐศาสตร์ไทยต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกับนักเศรษฐศาสตร์ของต่างประเทศว่า การศึกษาเป็นหัวสำคัญที่จะพัฒนาคน เป็นหัวสำคัญที่จะทำให้คนสามารถทำให้บ้าน เมือง เจริญขึ้น "ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น" และเนื่องจากการทำงานหรือการประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของทุกคน การให้การศึกษาเพื่อการมีอาชีพและการมีงานทำ จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบจัดการศึกษา โดยเฉพาะระบบการจัดการศึกษาที่ดีจะต้องมีวิธีการปูพื้นฐานเรื่องอาชีพ และการมีงานทำให้แก่เด็กและเยาวชน (ทวีป อภิลิทธิ์ 2527 : 17)

การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นับว่าเป็นการเตรียมการให้เยาวชนของชาติช่วงอายุ 12-18 ปี ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าและเหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ เยาวชนในวัยดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นวัยที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานของประเทศอีกด้วย ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ความรู้ และประสบการณ์ทั้งทางด้านวิชาการ และวิชาชีพควบคู่กันไป ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้เยาวชนเหล่านั้นได้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการฝึกปฏิบัติให้เกิดความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความขยัน อดทน ทั้งร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติตนจน เกิดเป็นนิสัย และความเคยชินในการปฏิบัติงานอาชีพของแต่ละบุคคลตลอดจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันอย่างเหมาะสม (สำอังก์ สีทาพงษ์ 2530 : 68)

การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพหรือการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career Education) เป็นแนวความคิดหนึ่งที่สอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในปัจจุบัน เนื่องจากการศึกษาเพื่ออาชีพมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนรู้จักวางแผนการดำเนินชีวิต และการเลือกตัดสินใจด้านการเรียน เพื่อประกอบอาชีพในอนาคต โดยปกติแล้วการเลือกทางดำเนินชีวิตและอาชีพที่เหมาะสม ย่อมทำให้บุคคลมีความพึงพอใจ และเป็นสุขกับชีวิตของการทำงานในอนาคตของเขา วิธีที่จะช่วย

ให้การตัดสินใจของบุคคล เป็นไปอย่างถูกต้องนั้นจำเป็นต้องเริ่มให้ความรู้ตั้งแต่เล็ก ๆ ให้นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักโลกของอาชีพให้กว้าง และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างถูกต้อง (นวลศิริ เปาโรหิตย์ 2527 : 25)

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการเป็นมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตคนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้ (Robert B. Monier 1960 : 163) และการดำเนินชีวิตให้มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ ดังคำกล่าวของ บรรจง ชูสกุลชาติ (2526 : 7) ที่ว่า "ในกระบวนการแห่งการดำเนินชีวิตก็คือ กระบวนการแห่งการทำงาน"

ดังนั้นวิชาสังคมศึกษาจึงมีส่วนในการส่งเสริมให้ผู้เรียน เข้าใจตนเอง เข้าใจโลกของการทำงาน ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และสามารถเตรียมพร้อมในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อเนื่องในระดับสูงต่อไป ในกระบวนการเรียนการสอนนั้น หนังสือเรียนนับว่าเป็นสื่อการสอนที่สำคัญเพราะหนังสือเรียนเป็นแหล่งข้อมูลที่นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ช่วยพัฒนาทักษะในการอ่าน ช่วยครูในการจัดลำดับเนื้อหา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม ซึ่ง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 249) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังสือเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นสื่อการสอนที่ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ตามความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคลไม่ต้องรอให้ครูบอกให้อ่านก็สามารถอ่านล่วงหน้าไปก่อนได้เสมอ
2. แนะนำโครงการเรียนให้นักเรียน นักศึกษา เพราะแบบเรียนหรือตำรามักจะมีสารบัญช เนื้อหา คำถามท้ายบท และกิจกรรมเสนอแนะไว้ให้
3. ถ้าพิมพ์ด้วยกระดาษคุณภาพดี จะประหยัดเงินเพราะผู้เรียนสามารถใช้แล้วใช้อีกได้
4. กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพราะมีภาพ แผนภูมิ แผนที่ และการดูประกอบ
5. เป็นเครื่องแนะแนวทางและช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนสำหรับครู และช่วยให้ครูสามารถแก้ปัญหาการสอนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น
6. ช่วยเป็นเครื่องทบทวนความรู้ตามหลักสูตรแก่ผู้เรียน

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2525 : 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาไว้ดังนี้

สำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาและวิชาต่าง ๆ ในปัจจุบัน แบบเรียนมีอิทธิพลมาก นอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะในการอ่านแล้ว ยังช่วยในการจัดลำดับ รวบรวมเนื้อหาและดึงดูดมุ่งหมายของการเรียนการสอนไว้เหมาะสม ครูได้เคยยึดถือความสำคัญของแบบเรียนประหนึ่ง

เป็นคัมภีร์ที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เมื่อแนวความคิดใหม่ทางการศึกษาได้แพร่หลาย จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แบบเรียน โดยยึดถือว่าแบบเรียนมีความสำคัญเทียบเท่ากับหนังสืออ่านประกอบและได้มีการนิยมใช้แบบเรียนหลายเล่ม เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความคิดเอนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนการสอน และการศึกษาแนวใหม่ได้มีการปรับปรุงหนังสือเรียนไปในแนวที่ดีขึ้น โดยพยายามที่จะเน้นคุณภาพของแบบเรียน เพื่อเป็นกุญแจสำหรับความคิด ทักษะคิด ค่านิยม และพัฒนาทักษะต่างๆ มากกว่าหนังสือแบบเรียนในสมัยก่อน

หนังสือเรียนนับได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญสำหรับนักเรียนค้นคว้าหาความรู้ และครู ใช้เป็นแนวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าแนวความคิดใหม่ทางการศึกษาให้ยึดถือ หนังสือเรียนมีความสำคัญ เท่ากับหนังสืออ่านประกอบและให้ใช้หนังสือเรียนหลายเล่ม เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนการสอน แต่สภาพตามความเป็นจริงจากรายงานการวิจัยพบว่า แหล่งความรู้ที่ครูส่งคมศึกษาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด คือ หนังสือเรียนส่งคมศึกษาของกรมวิชาการ รองลงมาใช้คู่มือวิชาส่งคมศึกษาของกรมวิชาการ โดยครูใช้วิธีสอนแบบบรรยายประกอบการซักถามมากที่สุด (ยุวดี เนียมสกุล และคณะ 2524 : 73) ด้วยเหตุนี้ที่วิชาส่งคมศึกษาเป็นวิชาที่มี ลักษณะเนื้อหาส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพ ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของงานอาชีพ เข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งการงานและสามารถเตรียมตัวสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต ประกอบกับหนังสือเรียนส่งคมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นแหล่งข้อมูลที่ครูใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนวิชาส่งคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งวิธีการนำเสนอ เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพด้วยว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพหนังสือเรียนส่งคมศึกษาให้ส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาส่งคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพในหนังสือเรียนวิชาส่งคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ และวิธีการนำเสนอเนื้อหาการศึกษาอาชีพในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้แก่ หนังสือเรียนรายวิชา ส 101 ส 102 ประเทศของ ส 203 ส 204 เพื่อนบ้านของเรา ส 305 ส 306 โลกของเรา จำนวน 5 เล่ม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ หมายถึง การจำแนกแยกปริมาณ และวิธีการนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพที่ปรากฏในหนังสือเรียนสังคมศึกษาวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาเพื่ออาชีพ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ตระหนักถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และค่านิยมของบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญของงานอาชีพ เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องประกอบอาชีพในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจโลกของการทำงาน และมีโอกาสสร้างอาชีพอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย และของโลกในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงานหรือประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน และมีการเตรียมการเพื่ออาชีพ

การนำเสนอ เนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพแบบบรรยาย หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในลักษณะที่ให้ความรู้กับผู้เรียนโดยตรงโดยการอธิบาย บอกความหมาย ให้ค่านิยม บอกชนิด ประเภท ลักษณะการอธิบายอาจมีหรือไม่มีกรยกตัวอย่าง รูปภาพ หรือเครื่องช่วยประกอบ

การนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพแบบให้ค้นพบด้วยตนเอง หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพในลักษณะที่ส่งเสริมการค้นพบด้วยตนเองของผู้เรียนโดยการเสนอปัญหา การแยกแยะข้อมูล การจัดหมวดหมู่ การตีความ การยกตัวอย่างสถานการณ์ การเปรียบเทียบและการสรุปความเป็นนัยทัศน์ด้วยวิธีการใช้คำถามหรือตั้งประเด็นปัญหาประกอบ ซึ่งผู้เรียนต้องตัดสินใจจากพื้นฐานข้อมูลที่ได้มาตามลำดับ

หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาหมายถึง หนังสือเรียนสังคมศึกษาวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 5 เล่ม ได้แก่

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 101 ส 102 ประเทศของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เล่ม 1 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2528 จำนวน 155 หน้า
2. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 101 ส 102 ประเทศของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เล่ม 2 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2528 จำนวน 173 หน้า
3. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 203 ส 204 เพื่อนบ้านของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 8 พ.ศ. 2528
4. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 305 ส 306 โลกของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) เล่ม 1 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2529 จำนวน 271 หน้า
5. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 305 ส 306 โลกของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) เล่ม 2 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2529 จำนวน 144 หน้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดหนังสือจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร และหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเรื่อง เกี่ยวกับการศึกษา เพื่ออาชีพ
2. เพื่อให้ครูสังคมศึกษาทราบปริมาณ และวิธีการนำเสนอเนื้อหาการศึกษาเพื่ออาชีพ และใช้เป็นแนวทางในการใช้หนังสือสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ